

Szanowni Państwo!

Przesyłamy Państwu bezpłatny pakiet edukacyjny pn. „Akcja Zima”, który powstał w ramach przygotowań do ferii zimowych w Muzeum Wojska w Białymstoku. Niestety, sytuacja epidemiczna utrudnia nam realizację zaplanowanych zajęć w naszej siedzibie. Niemniej uznaliśmy, że opracowane materiały mogą stanowić interesujące wsparcie dydaktyczne w Państwa pracy.

Naszym celem było opracowanie rozwiązań edukacyjnych, pozwalających na twórcze wykorzystanie obiektów muzealnych do pracy z dziećmi w wieku 5-6 lat. Tematy zajęć dotyczą elementarnych zagadnień związanych z wojskiem i działalnością muzeum. W skład pakietu wchodzi trzy scenariusze zajęć oraz materiały niezbędne do ich przeprowadzenia. Analogowy egzemplarz, który Państwo otrzymali, ma postać luźnych kart. Mamy nadzieję, że ta forma pozwoli na swobodne korzystanie z nich w pracy z dziećmi. Publikacja jest dostępna także w wersji elektronicznej na stronie internetowej Muzeum Wojska w Białymstoku.

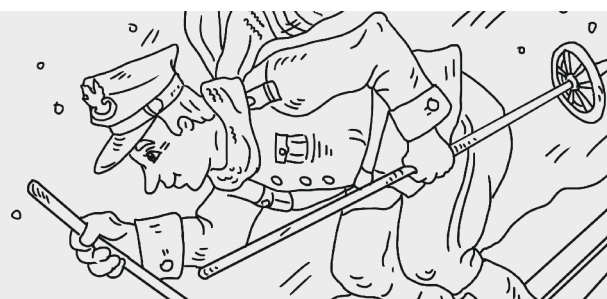
Zapraszamy do korzystania z treści pakietu. Prosimy o udostępnienie niniejszego wydawnictwa w swoich placówkach wszystkim osobom zainteresowanym realizacją tego typu zajęć, a w szczególności pedagogom pracującym z pięcio i sześciolatkami. Liczymy, że załączone materiały spotkają się z pozytywnym odbiorem zarówno Państwa pracowników, jak i dzieci uczestniczących w zajęciach.

Zachęcamy też do dokumentowania fotograficznego zajęć i udostępniania zdjęć w Państwa mediach społecznościowych. Wierzymy, że tego typu działanie przełoży się na promowanie wartościowych treści i spowoduje dotarcie do jeszcze większej grupy odbiorców.

Z wyrazami szacunku
Zespół Edukatorów
Muzeum Wojska w Białymstoku

Kontakt z koordynatorem:
Piotr Białokozowicz,
pbialokozowicz@mwb.com.pl
tel. 85 741 64 49

PAKIET EDUKACYJNY „AKCJA ZIMA” 2021
MUZEUM WOJSKA W BIAŁYMSTOKU

Recyklingowy mundur (scenariusz 1)

Po skończonych zajęciach uczestnik:

- Wymienia elementy munduru żołnierza: kurtka mundurowa, spodnie mundurowe, hełm, czapka, buty.
- Wyjaśnia co to jest środowisko i dlaczego trzeba o nie dbać.
- Stosuje recykling w zabawie.
- Wykorzystuje swoje pomysły w pracach plastycznych.

Przed zajęciami należy przygotować:

zdjęcie budynku Muzeum Wojska w Białymstoku (zał. 1.), zdjęcie żołnierza (zał. 36.), zdjęcia sylwetek żołnierzy w mundurach z ekspozycji (zał. 2.-6.), taśmę kolorową, materiały recyklingowe (czyste butelki plastikowe, pudełka, rolki po papierze toaletowym itp.), nożyczki, ubrania zakupione z second handu (koszule, spodnie, koszulki itp.), sznurki, duże arkusze brystolu, mazak, zdjęcia czystego i zanieczyszczonego środowiska (zał. 7.-10.), znak recyklingu (zał. 11.).

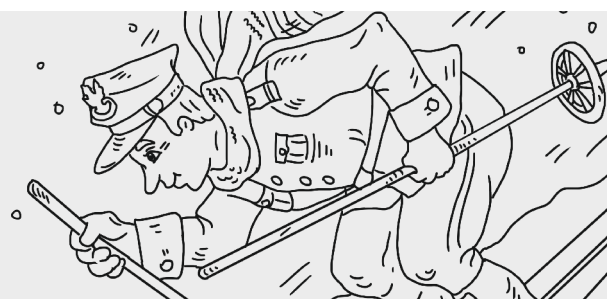
Przebieg:

1. Przywitaj uczestników warsztatów: przedstaw plan zajęć lub wykonaj dowolne ćwiczenie wstępne.

2. Zadaj poniższe pytania. Pokaż odpowiednie fotografie.

- Co to jest muzeum? *(Miejsce, gdzie przechowywane są rzeczy z dawnych czasów. Pracują tam muzealnicy, którzy opiekują się kolekcją)* (zał. 1.).
- Co to jest eksponat? *(Cenny przedmiot, pochodzący sprzed wielu lat. Pokazuje jak dawniej wyglądał świat i czego kiedyś używali ludzie).*
- Jakie eksponaty znajdziemy w Muzeum Wojska w Białymstoku? *(Mundury, broń i przedmioty należące do żołnierzy).*
- Kto to jest żołnierz i czym się zajmuje? *(Osoba pełniąca służbę w wojsku, która broni granic kraju. Wykonuje rozkazy dowódcy, ćwiczy, uczestniczy w misjach zagranicznych. Nosi strój, który go wyróżnia)* (zał. 36.).
- Czy rzeczy, które nosi żołnierz mają jedną nazwę? *(Mundur).*
- Co wchodzi w skład munduru? *(Kurtka mundurowa, spodnie mundurowe, czapka, hełm, buty).*

3. Pokaż uczestnikom sylwetki, przedstawiające żołnierzy z ekspozycji stałej Muzeum: artylerzystę w mundurze garnizonowym (zał. 2.), sierżanta w mundurze salonowym (zał. 3.), żołnierza wojsk pancernych (zał. 4.), żołnierza współczesnego na misji zagranicznej (zał. 5.), zwiadowcę (zał. 6.). Poproś uczestników, aby porównali poszczególnych żołnierzy. Zapytaj: Jakiego mają nakrycia głowy, jaki jest kolor ich munduru itp.? *(Żołnierze działają w różnym terenie, o różnych porach roku. Nieważne czy świeci słońce, czy pada deszcz, żołnierze muszą spełniać swoje obowiązki. Pełnią służbę w lasach, nad wodą, na pustyni, dlatego ich mundury różnią się kolorystycznie – pełnią funkcję maskującą).* Zadaj pytanie: A czy Wy byliście kiedykolwiek w lesie lub nad jeziorem? Co tam robiliście?

4. Zadaj pytanie: Co to jest środowisko? (*Środowisko to wszystko co nas otacza – lasy, rzeki, jeziora, powietrze*). Pokaż zdjęcia czystego (zał. 7.-8.) oraz zanieczyszczonego środowiska (zał. 9.-10.). Poproś uczestników o opisanie tych miejsc: Jak wyglądają? Czy w tych miejscach może być przyjemnie? W którym miejscu chcielibyście spędzać swój czas? Wyjaśnij, że w naszym otoczeniu wielkim problemem są śmieci. Wytlumacz czym jest smog, czyli zanieczyszczenie powietrza.

5. Ustaw uczestników w koło. Proś uczestników, aby wyobrazili sobie, że są na wycieczce. Odczytaj poniższy tekst, zaproś uczestników do wykonania ćwiczenia dramowego. *„Idziemy leśną ścieżką. Jest piękna pogoda. Na nasze twarze padają ciepłe promienie słońca. Słyszymy odgłosy zwierząt. Słyszycie jak śpiewa gil? Idziemy dalej. Dotykamy kory drzew. Nagle czujemy brzydki zapach. Rozglądamy się, widzimy rozsypane śmieci. Jesteśmy zdziwieni. Zdejmujemy swój plecak i wyciągamy z niego woreczek na śmieci. Zakładamy rękawiczki i zbieramy wszystkie odpadki. Zaglądamy pod krzaczki i widzimy plastikowe butelki. Czy wszystkie śmieci już pozbieraliśmy? Zawijujemy szczelnie worki i kierujemy się w stronę domu. Na skraju lasu wyrzucamy worki do stojących tam koszy na śmieci. Oddychamy świeżym powietrzem, robimy głęboki wdech i wydech. Uśmiechamy się do siebie i przybijamy piątkę.”*

6. Zadaj pytanie:

- Jak możemy pomóc środowisku i zmniejszyć ilość śmieci? (*Segregować odpady, kupować produkty w opakowaniach, które można ponownie wykorzystać*).

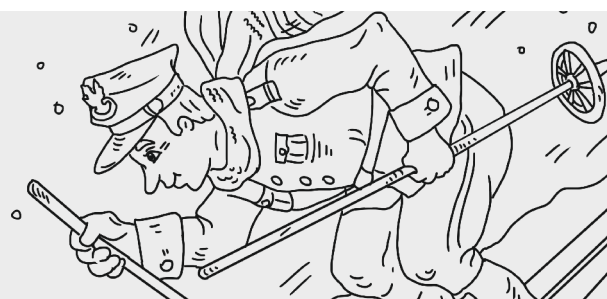
Pokaż znak recyklingu (zał. 11.) i zadaj pytanie: Czy wiecie, co oznacza ten znak?

(*Symbol rzeczy, które zostały wykonane z surowców recyklingowych, czyli starych, zużytych przedmiotów*).

PRZERWA – WEDŁUG UZNANIA PROWADZĄCEGO

7. Podziel uczestników na grupy. Rozdaj duże arkusze brystolu. Z każdej grupy wybierz ochotnika, który położy się na papierze. Odrusuj jego sylwetkę. Poproś uczestników o przyklejenie materiałów recyklingowych, tak aby postać była ubrana w mundur. Przypominaj o zasadach stosowania kamuflażu w wojsku.

8. Podsumuj zajęcia. Poproś wszystkich o zaprezentowanie swoich prac wymieniając elementy umundurowania i materiały z jakich zostały wykonane.

Wojsko musi jeść (scenariusz 2)

Po skończonych zajęciach uczestnik:

- Wymienia elementy ekwipunku żołnierza związane z jedzeniem: kuchnia polowa, menażka, manierka, niezbędnik, chlebak, kociołek, racja żywnościowa.
- Rozumie potrzebę zdrowego żywienia.

Przed zajęciami należy przygotować:

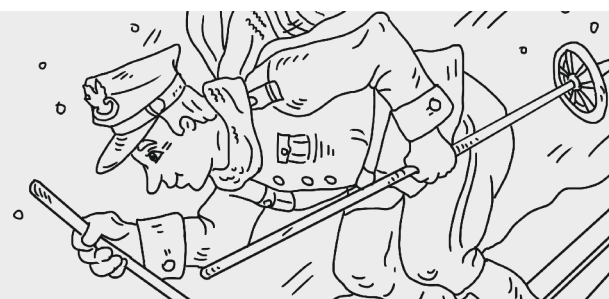
zdjęcie przedstawiające żołnierza (zał. 36.), zdjęcia przedstawiające: manierkę, menażkę, niezbędnik, kociołek, chlebak, kuchnię polową, współczesną rację żywnościową (zał. 12.-18.), zdjęcia żołnierzy w różnych okolicznościach jedzenia posiłków ze zbiorów Muzeum (zał. 19-23), karty pracy: „Grochówka”(zał. 24.), „Wojskowa stołówka” (zał. 25.), „Zdrowo jeść” (zał.26.), kredki, produkty spożywcze: mąka, groch, ziemniaki, buraki, kiełbasa, woda w butelce, czosnek, cebula, pietruszka, marchew oraz różne przyprawy (sól, pieprz, majeranek) i inne.

Przebieg:

1. Przywitaj uczestników warsztatów: przedstaw plan zajęć lub wykonaj dowolne ćwiczenie wstępne.

2. Zadaj poniższe pytania. Pokaż odpowiednie fotografie.

- Kto to jest żołnierz i czym się zajmuje? (*Osoba pełniąca służbę w wojsku, która broni granic kraju. Wykonuje rozkazy dowódcy, ćwiczy, przygotowuje się do sytuacji kryzysowych i wojny. Nosi strój, który go wyróżnia*) (zał. 36.).
- Jaki powinien być żołnierz? (*Dzielny, odważny, honorowy, silny, zdrowy, wysportowany*).
- Co musi zrobić żołnierz, aby być silnym i zdrowym? (*Dużo ćwiczyć, wysypiać się, zdrowo jeść*).
- Jakie są wasze ulubione potrawy?
- W jakich naczyniach na co dzień jemy posiłki? (*Talerze płaskie, głębokie, kubki, kubeczki, sztucce, sosjerka, cukiernica itp.*).
- Z jakich naczyń jadał żołnierz? (*Manierka, menażka, niezbędnik, kociołek.*) (zał. 12.-15.).
- Co to jest chlebak i do czego służył? (*Chlebak służył do przenoszenia żywności, przyborów do jedzenia, przyborów toaletowych oraz granatów*) (zał. 16.).
- Co to jest racja żywnościowa? (*Szczelnie zamknięta porcja jedzenia wydawana żołnierzom, gdy nie można zapewnić im ciepłego posiłku z kuchni polowej*).
- Co wchodzi w jej skład? (*Herbata, konserwy, podgrzewacz, sól, pieprz, suchary, czekolada, cukierki, dania główne, serwetka i jednorazowe sztucce*) (zał. 18.).
- Co to jest kuchnia polowa? (*Kuchnia, którą żołnierze mogą przewieźć w dowolne miejsce*) (zał. 17.).
- Jakie potrawy przygotowywano w kuchni polowej? (*Potrawy płynne i półpłynne, głównie zupy, gulasze itp.*).
- Gdzie żołnierze spożywają posiłki? (*W koszarach na wojskowej stołówce, w terenie z wykorzystaniem kuchni polowej lub gotowych racji żywnościowych*) (zał. 19.-23.).

3. Ustaw uczestników w parach, twarzami zwróconymi do siebie. Wymieniaj nazwy różnych produktów: chleb, chipsy, kasza, groch, ziemniak, jabłko, baton czekoladowy, jogurt, ciastko z kremem, coca-cola, pietruszka, ogórek zielony, pomarańcza, serek biały, jajecznica, żelki, marchewka. Jeżeli są to produkty zdrowe, które powinny znaleźć się w diecie żołnierzy, uczestnicy klaszczą w dłonie partnera trzy razy i mówią: „tak, tak, tak”. Jeżeli produkty te są niezdrowe, klaszczą w swoje dłonie mówiąc: „nie, nie, nie”.

PRZERWA – WEDŁUG UZNANIA PROWADZĄCEGO

4. Wybierz jedną lub więcej spośród kart zadań (zał. 24.-26.), rozdaj kopie uczestnikom i podaj polecenia do wykonania.

Karta 1.: „Grochówka” (zał. 24.).

- Pokoloruj składniki niezbędne do przygotowania grochówki. Nazwij te produkty.

Karta 2.: „Wojskowa stołówka” (zał. 25.).

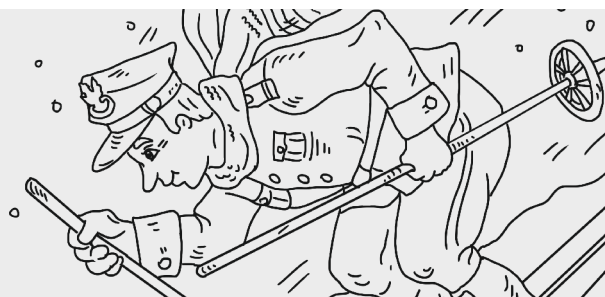
- Znajdź poniższe przedmioty i je zakreśl. Nazwij przedmioty służące do jedzenia.

Karta 3.: „ Zdrowo jeść” (zał. 26.).

- Na piramidzie zdrowego żywienia dorysuj w odpowiednich miejscach: owoce i warzywa, pieczywo, produkty z nabiału, mięso i orzechy.

Poproś uczestników o omówienie wykonanych prac.

5. Podsumuj zajęcia. Wyjmij wcześniej przygotowane produkty spożywcze. Poproś uczestników o ich nazywanie oraz podanie przykładów potraw, do których można wykorzystać dany produkt.

W koszarach (scenariusz 3)

Po skończonych zajęciach uczestnik:

- Przedstawia informacje dotyczące koszar: co się w nich znajduje, kto w nich pracuje.
- Nazywa czynności wykonywane przez żołnierzy.
- Określa swoje miejsce w przestrzeni.

Przed zajęciami należy przygotować:

zdjęcie żołnierza (zał. 36.), zdjęcia pomieszczeń oraz ich mieszkańców (zał. 27.-36.), patyczki kolorowe, plastelinę, kolorową bibułę, kartoniki po zapałkach, mniejsze i większe plastikowe pudełeczka, kolorową taśmę samoprzylepną, arkusze tektury A4, klej, taśmę klejącą.

Przebieg:

1. Przywitaj uczestników warsztatów: przedstaw plan zajęć lub wykonaj dowolne ćwiczenie wstępne.
2. Zadaj poniższe pytania. Pokaż odpowiednie fotografie.
  - Kto to jest żołnierz i czym się zajmuje? *(Osoba pełniąca służbę w wojsku, która broni granic kraju. Wykonuje rozkazy dowódcy, ćwiczy, przygotowuje się do sytuacji kryzysowych i wojny. Nosi strój, który go wyróżnia)* (zał. 36.).
  - Czy w naszym mieście można zobaczyć żołnierzy? *(W Białymstoku stacjonuje 18. Białostocki Pułk Rozpoznawczy).*
3. Rozłóż zdjęcia przedstawiające miejsca zamieszkania: blok mieszkalny, dom, zamek, namiot, koszary (zał. 27.-31.). Obok ułóż fotografie z sylwetkami: rodziny, starszego małżeństwa, harcerzy, rycerza, żołnierza (zał. 32.-36.). Poproś uczestników o dopasowanie ludzi do miejsc ich zamieszkania.
4. Pokaż plan koszar i zdjęcie żołnierza (zał. 31. i 36.).
Zadaj poniższe pytania:
  - Gdzie mieszkają żołnierze? *(W koszarach).*
  - Jak wyglądają koszary? *(Koszary - zamknięte „osiedle” wojskowe, otoczone murem z bramą wjazdową. Wstęp do środka jest zabroniony osobom postronnym. Żołnierze wychodzą stamtąd tylko za pozwoleniem dowódcy).*
  - Jakie pomieszczenia znajdują się w koszarach? *(Stołówka, strzelnica, magazyn, plac apelowy do zbiórek, warsztat, klub oficerski, sypialnie).* (zał. 37.)
  - Co robią żołnierze w koszarach? *(Ćwiczą swoją sprawność. Spożywają posiłki. Spędzają czas wolny. Odpoczywają. Dbają o sprzęty wojskowe. Uczą się wypełniania rozkazów. Rozkazy wydają dowódcy, a żołnierze muszą je wypełniać. W tym celu żołnierze odbywają ćwiczenia o nazwie musztra wojskowa, która uczy odpowiednich postaw, oddawania honorów, poruszania się z bronią i bez broni).*

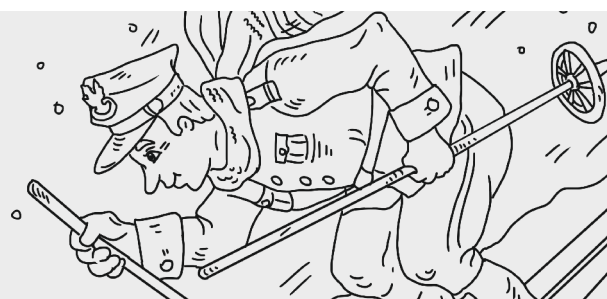

5. Ustaw uczestników w szeregu i zaproś do wykonania musztry wojskowej. Wydawaj polecenia: baczność, spocznij, padnij, maszeruj w miejscu, w tył zwrot, zwrot w prawo, zwrot w lewo itd. Wybierz chętne osoby z grupy do samodzielnego poprowadzenia musztry wojskowej.

PRZERWA – WEDŁUG UZNANIA PROWADZĄCEGO

6. Przypomnij uczestnikom, że żołnierze większość swojego czasu spędzają w koszarach. Zapytaj: a wy w jakim miejscu najchętniej przebywacie? Rozdaj dostępne materiały plastyczne i tekturowe arkusze. Poproś o stworzenie przestrzennych makiet ulubionego pomieszczenia, np. domu, pokoju, sali w przedszkolu.

7. Podsumuj zajęcia. Poproś wszystkich o zaprezentowanie poszczególnych elementów swoich pomieszczeń.

Pojęcia

Zał. 1. Budynek Muzeum Wojska w Białymstoku

Znajduje się przy ul. Kilińskiego 7. W środku gromadzone są eksponaty związane z wojskiem. Zwiedzający mogą je zobaczyć na wystawach stałych i czasowych.

Zał. 2. Sylwetka żołnierza 14. dywizjonu artylerii konnej

Widzimy tu przykład munduru garnizonowego, czyli służbowego, noszonego poza poligonem. Na głowie żołnierza znajduje się czapka rogatywka, na nogach długie buty z ostrogami, przy pasie szabla. Żołnierze 14. dywizjonu artylerii konnej stacjonowali w koszarach na ul. Bema w Białymstoku, w okresie międzywojennym.

Zał. 3. Sylwetka żołnierza 42. pułku piechoty

Sylwetka jest ubrana w mundur galowy, charakteryzują go białe rękawiczki i spodnie z lampasami wzdłuż nogawek. Taki mundur żołnierz nosił idąc na uroczystości, oficjalne wizyty lub bal. Żołnierze 42. pułku piechoty stacjonowali w przedwojennym Białymstoku, w koszarach przy ul. Traugutta.

Zał. 4. Sylwetka czołgisty

Na wyposażeniu czołgistów znajdowały się czarne mundury oraz specjalne nakrycia głowy – hełmofony. Posiadały one wbudowany laryngofon, czyli słuchawki i urządzenie przekształcające drgania strun głosowych w dźwięk.

Zał. 5. Sylwetka żołnierza współczesnego w mundurze w kamuflażu pustynnym

Na mundurze w kamuflażu pustynnym widać odcienie żółci i brązu. Żołnierz posiada nowoczesny hełm, kamizelkę przeciwodłamkową, gogle taktyczne, rękawice i ochraniacze. Takie wyposażenie chroni żołnierza przed intensywnym słońcem, wiatrem, pociskami.

Zał. 6. Sylwetka zwiadowcy

Zadaniem zwiadowcy jest rozpoznanie i obserwacja terenu. Ubrany jest w mundur we wzór maskujący o różnych odcieniach zieleni i brązu. Zwiadowca posiada kompas, lornetkę i mapę.

Zał. 12. Manierka

Niewielkie, zamykane naczynie, w którym żołnierz przenosi wodę.

Zał. 13. Menażka

Lekki, zamykany pojemnik, z którego żołnierz je.

Zał. 14. Niezbędnik

Sztućce do jedzenia w terenie.

Zał. 15. Kociołek

Służył do przygotowania posiłku bezpośrednio nad ogniskiem.

Zał. 16. Chlebak

Nieduża torba służąca żołnierzowi do przenoszenia jedzenia, manierki i przyborów toaletowych.

Zał. 17. Kuchnia polowa

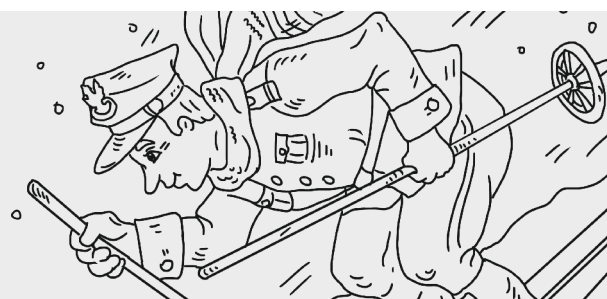
Najczęściej ma postać przyczepki, dzięki czemu łatwo ją przewieźć. Służy do przygotowywania posiłków żołnierzom w czasie walk oraz w trudnym terenie.

Zał. 18. Zawartość współczesnej racji żywnościowej

Gotowy posiłek przygotowany dla żołnierza.

Zał. 36. Fotografia przedstawiająca żołnierzy współczesnych

Żołnierze mają na sobie mundury w kamuflażu leśnym w odcieniach zielonego i brązu. Na głowach noszą nowoczesne hełmy. Wyposażeni są w kamizelki przeciwodłamkowe i ochraniacze.

Lista załączników

1. Fotografia przedstawiająca budynek Muzeum Wojska w Białymstoku.
2. Sylwetka żołnierza 14. dywizjonu artylerii konnej. Wystawa „Między dwiema wojnami 1914-1939”.
3. Sylwetka żołnierza 42. pułku piechoty. Wystawa „Między dwiema wojnami 1914-1939”.
4. Sylwetka czołgisty. Wystawa „Wojsko Polskie 1956-2010”.
5. Sylwetka żołnierza współczesnego w mundurze w kamuflażu pustynnym. Wystawa „Wojsko Polskie 1956-2010”.
6. Sylwetka zwiadowcy. Wystawa „Wojsko Polskie 1956-2010”.
7. Fotografia przedstawiająca czyste środowisko. Źródło: Pixabay.
8. Fotografia przedstawiająca czyste środowisko. Źródło: Pixabay.
9. Fotografia przedstawiająca zanieczyszczone środowisko. Źródło: Pixabay.
10. Fotografia przedstawiająca zanieczyszczone środowisko. Źródło: Pixabay.
11. Symbol recyklingu. Źródło: Wikipedia.
12. Manierka ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku. (Nr inw. MWB/00293)
13. Menażka ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku. (Nr inw. MWB/4627)
14. Niezbędnik ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku. (Nr inw. MWB/5911)
15. Kociołek ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku. (Nr inw. MWB/5904)
16. Chlebak ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku. (Nr inw. MWB/5367)
17. Kuchnia polowa ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku (Nr inw. MWB/5240)
18. Zawartość współczesnej racji żywnościowej.
19. Fotografia przedstawiająca żołnierza podczas posiłku w przerwie ćwiczeń polowych. (Nr inw. MWB/D/5249)
20. Fotografia przedstawiająca wydawanie posiłków z kuchni polowej. (Nr inw. MWB/D/4406/4)
21. Fotografia przedstawiająca żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych we Francji przy kuchni polowej (Nr inw. MWB/D/5066)
22. Fotografia żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie przed namiotem. (Nr inw. MWB/D/3465/16)
23. Fotografia przedstawiająca jedzącego żołnierza. (Nr inw. MWB/D/5779/3)
24. Karta pracy „Grochówka”.
25. Karta pracy „Wojskowa stołówka”.
26. Karta pracy „Piramida żywieniowa”.
27. Fotografia przedstawiająca blok mieszkalny. Źródło: Pixabay.
28. Fotografia przedstawiająca dom. Źródło: Pixabay.
29. Fotografia przedstawiająca ruiny zamku w Mirowie. Źródło: Pixabay.
30. Fotografia przedstawiająca namiot.
31. Fotografia przedstawiająca współczesne koszary wojskowe w Afganistanie. Źródło: Pixabay.
32. Fotografia przedstawiająca rodzinę. Źródło: Pixabay.
33. Fotografia przedstawiająca starsze małżeństwo. Źródło: Pixabay.
34. Fotografia przedstawiająca harcerzy. Źródło: Pixabay.
35. Fotografia przedstawiająca rycerza. Źródło: Pixabay.
36. Fotografia przedstawiająca żołnierzy współczesnych.
37. Przykładowy plan koszar.

